

A REFORMKOR

1. A reformkor: 1825-1848

Reform = újítás, változtatás

Cél: Magyarország fejlesztése békésen, új törvények bevezetésével

Kezdet: 1825 ⇒ Széchenyi István fellépése

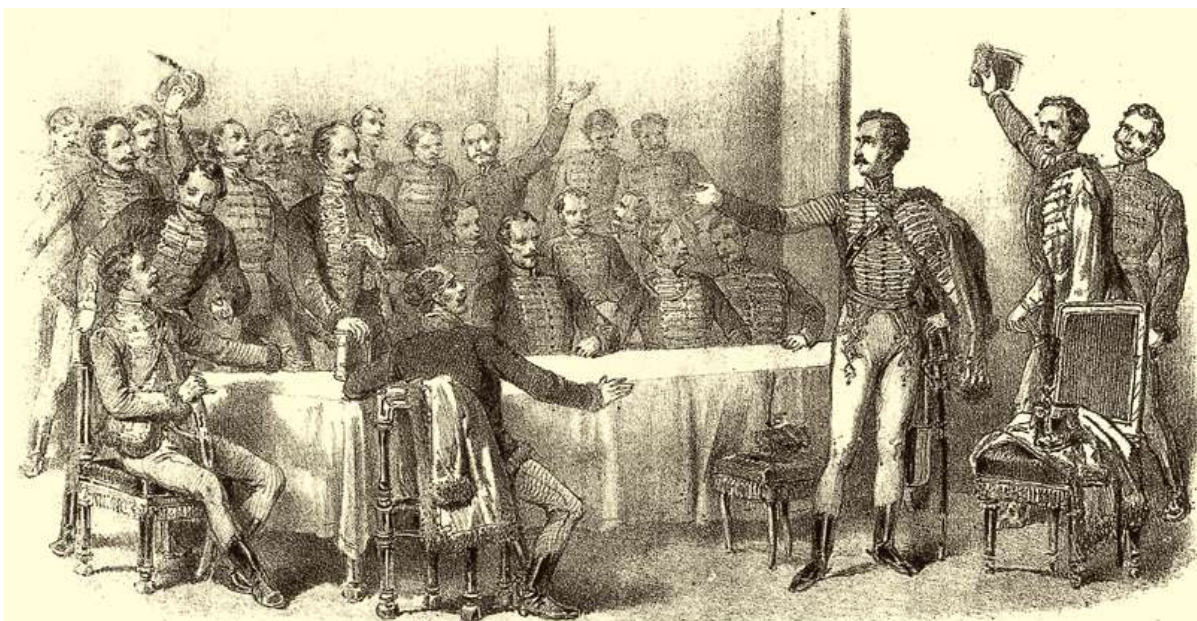
Vég: 1848 ⇒ a békés újítást felváltja az erőszak (forradalom, majd szabadságharc)

Mivel a hazai polgárság nem elég erős, ezért a **reformokat a középnemesség és az értelmiség kezdeményezi** (birtokának korszerűsítése ösztönzi erre, amely csak a feudális viszonyok lebontásával lehetséges).

2. Széchenyi István programja

a) **Előzmények:** Széchenyi **beutazta Nyugat-Európát** és látta, hogy Magyarország mennyire elmaradott ⇒ **életcélja: Magyarország felzárkóztatása** a fejlett országokhoz. Az angol példát tekinti mintának a hazai átalakulásra.

b) **Fellépése:** az 1825-ös országgyűlésen felajánlja **egy évi jövedelmét a Magyar Tudományos Akadémia megalapítására.**

c) **Programja:** a műveiben írja le: **Hitel** (1830), **Világ** (1831), **Stádium** (1833)

- először a **mezőgazdaságot kell fejleszteni**, utána az ipart
- a fejlesztéshez pénz kell ⇒ **el kell törölni az ősiség törvényét** ⇒ eladható lesz a birtok egy része, így lehet rá bankhitelt fölvenni
- a felvett pénzből lehet **fejleszteni: gépesítés, vetésforgó, (mű)trágyázás**
- **robot helyett bérmunka** legyen, mert a jobbágy többet dolgozik, ha megfizetik a munkáját.
- **Nem nemesek birtokbírhatási joga**
- **A szabad kereskedelmet akadályozó céhek, belső vámok eltörlése**, Adam Smith angol közgazdász műveinek hatására.

Adam Smith fő tézisei:

- központi gondolata a **szabad kereskedelem**.
- Leghíresebb metaforája a "**láthatatlan kéz**", az a rendező elv, ami a piacon a **kereslet és kínálat, bőség és szűkösség** erőinek és ellenerőinek eredményeként **beosztja a nemzet erőforrásait**. A "láthatatlan kéz" a keresletre és a kínálatra ható erők eredményeként alakítja ki a „**természetes árat**”.
- Smith az **állam beavatkozását a gazdaságba természetellenesnek** ítélte,
- a **politikusokat alattomos és ravasz lényeknek** mondta, akiket a dolgok pillanatnyi hulláma irányít.
- Szerinte az ember **gazdasági tevékenységének fő motívuma az önző érdek**. De saját érdekeit csak úgy követheti, hogy ha **más embereknek szolgálatot teljesít**, vagyis saját munkáját vagy munkatermékét kínálja nekik cserére. Így fejlődik ki a **munkamegosztás**
- Smith „**természetes rendnek**” nevezte azokat a feltételeket, amelyek közt a leghatékonyabban valósul meg az önző érdek és a gazdasági fejlődés spontán törvényeinek jótékony hatása. Ez a "**laissez faire**" (ejtsd: lesszé fer) elve. Eszerint, **ha minden egyes ember gazdasági cselekvése végső soron a társadalom javát szolgálja, akkor ezt a cselekvést semmivel sem szabad korlátozni**.
- Smithnél a "laissez faire" konkrétan a következőket jelentette:
 - a **munkaerő mobilitását**;
 - a **földek teljesen szabad adásvételét**;
 - az ipar és a belkereskedelem **állami szabályozásának megszüntetését**;
 - a **szabad külkereskedelmet**.

d) **Gyakorlati alkotásai:** (nemcsak beszélt, cselekedett is!)

- **Magyar Tudományos Akadémia** (MTA) megépülése
- **lóverseny** bevezetése (első könyve: Lovakról, 1827)
- **Lánchíd** felépítése ⇒ Pest és Buda egyesítése ⇒ így jön létre **Budapest**
- **gőzhajózás** (a Dunán és a Balatonon)
- **folyószabályozás** (Tisza kanyarulatainak átvágása)

e) **Széchenyi emlékezete**

- Kossuth Lajos elnevezte a „**legnagyobb magyarnak**”.
- Öngyilkossága után az ország **nemzeti gyászba** borult.
- Arcképe ma az **5000 Ft-os bankjegyen** szerepel.

3. **Wesselényi Miklós** (1797-1852)

- **Éles kritikák:** a **rendi alkotmány**, illetve a **bécsi udvar radikális bírálata**.
- **Erdélyi viszonyok** tanulmányozása (az itteni politikai életben vesz részt)
- A **fejekben lévő téveszmék megváltoztatására** helyezi a hangsúlyt
Műve: **Balítéletek** (jelentése: előítéletek, tévhitek)
- **Programja:**
 - **örökváltság** hirdetése (jobbágyfelszabadítás)
 - **szabadságjogok:** törvény előtti egyenlőség, sajtószabadság, hivatalviselés jogának kiterjesztését követeli.
 - **miniszteri felelősség elvének** bevezetése.
 - **közteherviselés:** a nemesség is fizessen adót
 - **Zsidóság emancipációja:** a **magyarországi zsidók asszimilációja**, beolvadása a magyar nemzetbe. A modern nemzetállam megteremtését a nemzetiségek tömeges beolvadásával elképzelő politika a zsidóság számára is lehetőséget biztosítson az **egyenlő társadalmi érvényesülésre és a magyar nemzethez való tartozásra**.
- 1838-as árvíz idején hősiiesen menti a pesti polgárokat, így alakult ki „az **árvízi hajós**” mellékneve

4. Kossuth Lajos (1802-1894)

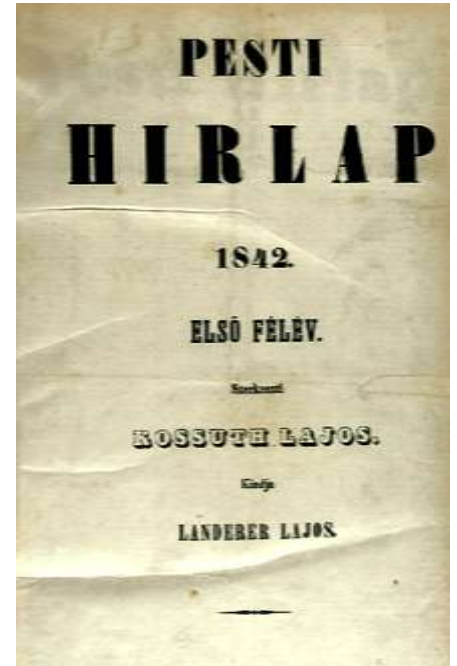
a) **Fellépése:** Zemplén megye követeként ő **szerkeszti az Országgyűlési Tudósításokat** az 1832-36-os országgyűlésről ⇒ neve közismertté válik.

b) **Kossuth börtönévei:**

- 1835: I. Ferenc †
- utóda V. Ferdinánd lesz, aki gyengeelméjű
- helyette **Metternich** kancellár irányítja az

országot, aki nem híve a reformoknak, meg akarja törni a magyarokat ⇒ **felosztatja az országgyűlést és börtönbe csukja a haladók legfontosabb képviselőit.** (erőszak-politika)

- **Kossuth 3 évet tölt börtönben, s ezalatt:**
 - ⇒ megtanul angolul
 - ⇒ **kidolgozza politikai programját.**
- Kossuth kiszabadulása után a **Pesti Hírlap szerkesztője lett** ⇒ **programját az egész ország megismerhette** az újságból ⇒ egy csapásra az egyik legnépszerűbb politikussá vált.

c) **Kossuth programja (a Pesti Hírlap vezércikkeiben fogalmazta meg):**

① „*Ipar nélkül a nemzet félkarú óriás.*”

- **iparfejlesztés** ⇒ ehhez **el kell adni a magyar ipar cikkeit**, különben nem lesz bevétel, amiből fejleszteni lehet ⇒ kiszabadulása után **megalapítja a Védegyletet.**
- **Elnökévé Batthyány Kázmért**, alelnökévé Teleki Lászlót választották, az **igazgató Kossuth Lajos lett.**
- A Védegylet 1844. október 6-ai pozsonyi alakuló gyűlésén elfogadott **alapszabályai szerint a külföldi árut ki kell szorítani a hazai piacról**, amelyet a honi ipar számára kell biztosítani.
- A Védegylet tagjai **becsületszóra** megfogadták, hogy **tíz évig csak magyarországi árut vásárolnak**, csak magyar mesterembereknél dolgoztatnak és olyan iparcikkből nem vesznek külföldit, amelyből belföldit is lehet kapni.
- A Védegylet a hazai **ipart a belső fogyasztás, a tudatos vásárlás útján próbálta meg fejleszteni.**
- A **kezdeti lendület hamar alábbhagyott**, 1846. augusztus 20-án Kossuth lemondott igazgatói tisztéről: a társaság ettől kezdve csak névleg működött.

② Protekcionista (védővamos) gazdaságpolitika

- alapja: **Friedrich List** német közgazdásznak az **önálló nemzetgazdaság megteremtéséről** szóló elmélete
- List gazdaságelméleti gondolatainak lényege, hogy a **szabad kereskedelem csak akkor előnyös minden résztvevő számára, ha a partnerországok kb. azonos fejlettségűek.**
- ennek hiányában a **gazdaságilag erősebb fél kizsákmányolja a gyengébbet,** sőt megakadályozza annak fejlődését.
- ekkor van szükség a **védővámokra,** amelyek a **fejletlenebb ország még gyenge iparát védik a versenytől,** amíg az a **partner szintjére nem fejlődik.**
- felhívta a figyelmet a **közlekedés,** főként a **vasútépítés** fontosságára.
- hangsúlyozta, hogy a **nemzeti érdek felette áll az egyéni érdekeknek,** más, mint az egyéni érdekek összessége. Az **egyének önmagukban ugyanis nem lennének hajlandók áldozatot hozni annak érdekében, hogy a nemzeti termelőerők fejlődjenek.** Ez a **feladat List szerint az államhatalomra vár.**
- a védővám-rendszert azonban nem tekintette a fejlődés örök feltételének. Mihelyt egy elmaradott ország a védővám révén utoléri az élenjáró országokat, a **védővám-rendszer helyét a szabad versenynek kell átvennie.** (így a **végző állapot** szerinte is a **szabad kereskedelem**)

③ Érdekegyesítés:

- Metternich ellen csak **összefogással** győzhetünk
⇒ **meg kell szüntetni a társadalmi ellentéteket,** amely okai a **nemes** ⇒ ⇐ **nem nemes ellentétben keresendők:**
- igazságos **közteherviselés** (minden adót fizessenek be a nemesek is)
- jobbágyfelszabadítás **kötelező örökváltsággal:**
 - kötelező: **kivétel nélkül minden jobbágyra vonatkozik**
 - a váltságdíjat a jobbágyok helyett **az állam fizesse ki.**
- **politikai jogokhoz juttatni a nem nemeseket** is a megyei gyűléseken keresztül.

5. A reformkor politikai tömörülései

a) Konzervatívok „fontolva haladók” vagy „maradiak” csoportja

- Fő képviselő: **Desseffy József**
 - **támadja Széchenyi nézeteit:** rendi-sérelemi álláspontját fogalmazza meg **A Hitel című munka taglalatja** írásában,
 - egy Hitelbank alapítását azonban elfogadja,
 - a **nemzeti irodalom** mecénása,
 - az ország **gazdasági függetlenségének** megteremtése a célja,
 - javaslat az **adminisztrátori rendszer** bevezetésére a megyéknél
Lényege: a megyékben uralkodó **ellenzékkel szemben a kormány a királyi kinevezésen alapuló hivatalokban keresett támaszt.** (A kinevezett kormányhű tisztviselők voltak az adminisztrátorok)
 - a jobbágyfelszabadítás esetében az **önkéntes örökváltságot** támogatja.
- további képviselői: **Desseffy Aurél, Apponyi György.**
- 1846-ban megalakítják a Konzervatív Pártot

b) Haladók:

① Nemesi rendi ellenzék

Nézeteik:

- a **rendi alkotmány bírálata.**
- **mérsékelt reformok** támogatása
- a **megyei rendszer felhasználása** a reformokban, ha már ott az ellenzék ügyis többségben van
- közjogi kérdésekben **megegyezésre törekednek Béccsel**
- **nemzeti törekvések:**
 - **Magyarország önállósága, de nem elszakadása** (hazánk a birodalom keretein belül maradjon)
 - **nemzeti egység** megteremtése,
 - **magyar államnyelv**
 - magyar országgyűlésnek **felelős kormány** követelése.
- **Érdekegyesítési** politika, de nem a nemesi kiváltságok eltörlése, hanem a jogkiterjesztés elve alapján
- Képviselőik: **Deák Ferenc, Kölcsey Ferenc, gr. Batthyány Lajos**

- **1847: Ellenzéki Kör** megalakulása, majd az **Ellenzéki Nyilatkozat** kiadása **Deák Ferenc megfogalmazásában**, melynek fő pontjai:
 - közteherviselés,
 - népképviseleti országgyűlés,
 - törvény előtti egyenlőség,
 - kármentesítéssel kötelező örökváltság,
 - ősiség eltörlése,
 - perszónálunió a Habsburgokkal,
 - felelős magyar kormány létrehozása.

Deák Ferenc

Kölcsey Ferenc

Batthyány Lajos

② Centralisták

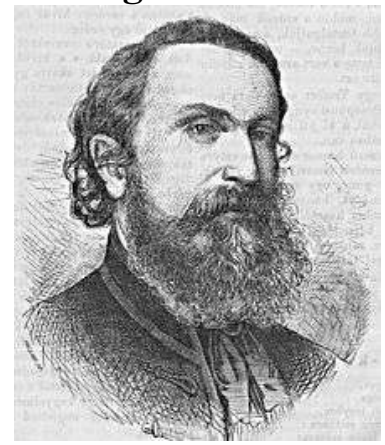
- **Programjuk:**
 - **népképviseleti, parlamentáris rendszer** bevezetése.
 - A megyei rendszer bírálata, helyette **központi kormányzati szervek** kiépítése **parlamentnek felelős kormány**nal és a szabad községekre épülő **helyi önkormányzatokkal** (az **angol példa** az etalon a számukra)
 - **büntetőjogi reform**.
- a feudális hagyományokkal rendelkező Magyarországon **nem találnak tömegtámogatásra**
- Képviselői: **Szalay László**, **Eötvös József** (szépirodalmi műveiben is bírálja a megyei rendszert, pl. A falu jegyzője), **Trefort Ágoston**

Szalay László

Eötvös József

Trefort Ágoston

c) „Fiatal Magyarország” (Pilvax kör, márciusi ifjak)

- **radikálisok**, fiatal értelmiségiek.
- **republikánus** (köztársasági) nézetek
- a **reformokkal haladást kevésnek és lassúnak tartják.**
- **Képviselői:**
 - **Petőfi Sándor** (a szabadságharc költője)
 - **Irinyi József** (a 12 pont megfogalmazója)
 - **Vasvári Pál** (történész, pénzügyminiszteri titkár Kossuth mellett)
 - **Jókai Mór** (író, a 12 pont felolvasója)
 - **Vajda János** (költő)
 - **Irányi Dániel** (jogász, író, újságíró, Kossuth híve)
 - **Vidáts János** (végigharcolta a szabadságharcot, várfogságra ítélték, gyártulajdonos és bankár is volt, végül öngyilkos lett)
 - **Degré Alajos** (végigharcolta a szabadságharcot, ügyvéd és író)
 - **Táncsics Mihály: radikális parasztprogram:** A föld azé, aki megműveli! ⇒ **ingyenes földosztás**, kártalanítás nélkül

Petőfi Sándor

Vasvári Pál

Jókai Mór

Táncsics Mihály

Irinyi József

Vajda János